

ISSN: 2146-1961

Çifçi, M. & Ersoy, M. (2021). Pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan çalışmaların eğilimleri: Türkiye örneği, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(43), 75-87.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.2860>

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi

PANDEMİ SÜRECİNDE EĞİTİM ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN EĞİMLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ*

Mehtap ÇİFÇİ

Öğretim Görevlisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Sivas, Türkiye,
mehtapcifci@cumhuriyet.edu.tr
ORCID: 0000-0002-5541-891X

Mustafa ERSOY

Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Sivas, Türkiye,
mersoy@cumhuriyet.edu.tr
ORCID: 0000-0002-7320-8844

Gönderim tarihi: 08.12.2020

Kabul tarihi: 02.03.2021

Yayım tarihi: 15.03.2021

Öz

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını nedeniyle 2020 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi ilan edilmiştir. Bu süreçten en çok etkilenen kurumlardan birisi de eğitim kurumları olmuştur. Bu araştırmanın amacı, 2020 yılı içerisinde Türkiye merkezli dergilerde pandemi ile ilgili eğitim alanında yayımlanan makalelerin yazar sayısı, konu alanları, yararlanılan yöntem ve model, örneklem, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemine göre eğilimlerini bütüncül ve kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktır. Araştırma, makaleleri derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden betimsel-içerik analizi ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma evrenini Türkiye merkezli 2020 yılında pandemi ile ilgili eğitim alanına yönelik yayımlanmış makaleler oluşturmaktadır. Çalışma evreninin seçiminde amaçlı örneklemenin bir türü olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma evreninde yer alan makaleler, "Yayın Sınıflama Formu" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; Türkiye'de pandemi ile ilgili eğitim alanında yayımlanan makalelerin genellikle iki yazarlı olduğu, ele alınan konuların büyük bir bölümünün "eğitim öğretim sorunlarını" kapsadığı tespit edilmiştir. Yöntem olarak nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli, nitel araştırma yöntemlerinden ise durum çalışması en sık kullanılan modeller olmuştur. Çalışmaların örneklem grupları açısından analizi yapıldığında; lisans öğrencilerinin en büyük örnekleme oluşturduğu, örneklem sayısının da genellikle 31-100 ve 101-300 aralığında olduğu saptanmıştır. Çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama araçlarının anket ve görüşme tekniği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca veri analizi bulguları incelendiğinde, nicel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz, t-testi ve ANOVA; nitel analiz yöntemlerinden ise içerik analizinin sıklıkla tercih edildiği de ulaşılan sonuçlar arasında yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Türkiye, Covid-19, pandemi, eğitim, araştırma yönelimleri.

TENDENCIES OF STUDIES CARRIED OUT IN THE FIELD OF EDUCATION DURING THE PANDEMIC: THE CASE OF TURKEY

ABSTRACT

With the Covid-19 outbreak that affected the world, it was declared a pandemic by the World Health Organization (WHO) in 2020. One of the institutions that has been affected from this process was education. The aim of this study is to reveal the tendencies of the articles published in the field of education on the pandemic in Turkish based journals in 2020 in a holistic and comprehensive manner according to the number of authors, subject areas, method and model used, sample size, data collection tools and data analysis method. A descriptive-content analysis, one of the qualitative research methods, was utilized in order to examine the articles in depth. The study population consisted of the articles published in the field of education on the pandemic in Turkish based journals in 2020. In the selection of the study population, criterion sampling method, which is a type of purposeful sampling, was used. The articles in the study population were collected with the "Publication Classification Form." Content analysis technique was used in the analysis of the data. According to the findings of the research, it was revealed that the articles published in the field of education on the pandemic in Turkey generally have two authors and a large part of the topics have included "education problems". The most frequently used designs were survey method, one of the quantitative research methods, and case study as the qualitative research method. When the studies were analyzed in terms of sample groups, it was revealed that the largest sample consisted of undergraduate students, and the sample size was generally between 31-100 and 101-300. The most frequently used data collection tools in the studies were questionnaires and interview techniques. In addition, according to the data analysis findings, the most frequently preferred methods were descriptive analysis, t-test and ANOVA, among the qualitative analysis methods, and content analysis as the qualitative analysis.

Keywords: Turkey, Covid-19, pandemic, education, research tendencies.

GİRİŞ

Covid-19 pandemisinin Aralık 2019'da ortaya çıkması, Mart 2020'de küresel bir pandemi olarak ilan edilmesi (Dünya Sağlık Örgütü, 2020) ve Türkiye'de de 11 Mart 2020 tarihinde resmi olarak tespit edilmesinin (Sağlık Bakanlığı, 2020) ardından vaka sayılarında artış görülmüştür. Bu durum, başta eğitim kurumları olmak üzere birçok alanda hızlı kararlar alınması adına ülkeleri harekete geçirmiştir. Salgın döneminde en çok dikkat çeken konular arasında sağlık, eğitim ve istihdam gösterilmektedir (Buheji ve Ahmed, 2020). COVID-19 salgınının kamu alanında etkilediği kurumların başında ise eğitim kurumlarının geldiği yapılan çalışmalar ile ifade edilmektedir (Turan, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020). Bu kapsamda, eğitim alanında Türkiye'de 16 Mart 2020 tarihinden itibaren tüm örgün eğitim kurumlarında olduğu gibi üniversitelerde de eğitime uzaktan eğitim yoluyla devam edilmesi kararı alınmıştır. Yükseköğretim Kurulu (2020)'nun istatistiklerine göre 2 milyon 743 bin 631 öğrenci okullarda örgün eğitim almaktaydı. Pandemi dönemiyle birlikte dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de okullarına gidemeyen milyonlarca öğrenci eğitimlerini uzaktan eğitimle almaya başlamıştır. Böylece, yirmi milyondan fazla öğrenci örgün öğretimden bir anda uzaktan dijital eğitime geçiş yapmıştır.

Akpınar (2003) eğitimi, günümüzün gelişimlerinden etkilenen ve bireyde kalıcı izli değişiklik oluşturma süreci olarak tanımlamaktadır. Bu gelişmeler beraberinde eğitim alanında birtakım farklılaşmalar da getirmektedir. Bu noktada en fazla farklılaşmalar ise eğitim ortamları, öğrenme yöntem ve teknikleri, ders materyalleri ve öğretim yaklaşımlarında meydana gelmektedir. Özellikle son zamanlarda çevrimiçi eğitim ve uzaktan eğitim gibi kavramlar daha sık kullanılıp en çok göze çarpan farklılaşmalar olarak alanyazında yerini almıştır (Demir, 2014). Pandemi sürecinde bu kavramların daha aktif hale gelmesi eğitim sisteminde de birtakım düzenlemelere ihtiyaç doğurmaktadır. Eğitim alanında beliren bu değişiklikler sonucunda bu alanında yapılan çalışmalar da farklı bir yol izlemeye doğru yönelmektedir. Pandemi sürecinde birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da özgün çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan çalışmaların alanyazına ve araştırmacılara ne kadar katkısı varsa bu çalışmaların sonuçları göz önünde bulundurularak değerlendirmelerinin yapıp eğilimlerinin tespit edilmesinin de bir o kadar önemi bulunmaktadır. Çünkü belirli zaman dilimlerinde ele alınan konuların sınıflandırılmaları, yöntem ve tekniklerinin tespiti ve eğilimlerinin belirlenmesi, yeni yapılacak olan çalışmalara ışık tutmaktadır. Akademik disiplinlerin gelişiminin sahip olduğu alanyazın ile yakından ilişkisi bulunmaktadır (Küçüköğlü ve Ozan, 2013). Chang, Chang ve Tseng (2010) de aynı şekilde alanyazına katkı sağlayacak yeni çalışmaların oluşturulmasında adeta bir fener görevi üstlenen ve araştırma eğilimlerini tespit eden çalışmaların önemini vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda son yıllarda eğitimle ilgili araştırma eğilimlerini tespit etmeye yönelik yapılan çalışmalara da göz atmak gerekmektedir.

Doğan ve Tok (2018), "Yayın Sınıflama Formu" kullanarak Eğitim Bilimleri alanındaki 181 makaleyi konusu, yöntemi, örnekleme, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri açısından analiz etmişlerdir. Araştırma sonucunda, nicel araştırma yöntemlerinin daha sık kullanıldığı, en çok üzerinde durulan konuların öğrenme yaklaşımları ve okul yönetimi olduğu, örneklem/çalışma gruplarının daha çok öğrencilerden oluştuğu, desen olarak çoğunlukla tarama modeli ve verilerin analizinde ise t-testi, betimsel analiz ve ANOVA analizlerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Çifçi (2017), Türkiye'de 2006-2017 yılları arasında Coğrafya Eğitimi

üzerine yapılan lisansüstü çalışmaları incelediği araştırmasının sonucuna göre incelenen tezlerde en çok nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği; seçilen desenlerde en çok betimsel tarama deseninin kullanıldığı; konu alanlarının en çok yaklaşım-strateji-yöntem-teknik ve uygulama konu alanlarından oluştuğu; örneklem/çalışma grubunun en çok ortaöğretim öğrencileri ve 31-100 arası kişi ile çalışıldığı; veri toplama araçlarında en çok anket ve ölçek; veri analiz tekniklerinde ise en çok betimsel analiz yönteminin kullanıldığını saptamıştır. Ozan ve Köse (2014), çalışmasında "Makale Sınıflama Formu" kullanılarak Türkiye'de 2007-2011 yılları arasında Eğitim Programları ve Öğretim alanında yayımlanmış makaleleri yayın yılı, yazar sayısı, yöntemi, örnekleme, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri, konu alanları olarak değerlendirmişlerdir. Yapmış oldukları çalışma sonucunda tek veya iki yazarlı makalelerin çoğunlukta olduğu, en fazla öğretme konu alanının tercih edildiği, ağırlıklı olarak nicel çalışmalardan oluştuğu, en fazla betimsel tarama deseninin kullanıldığı, en sık kullanılan veri toplama araçlarının anket veya likert tipi ölçeklerin olduğu, örneklem grubunun çoğunlukla lisans öğrencilerinden oluştuğu ve en çok t-testi ile varyans analizi istatistiklerinin kullanıldığını tespit etmişlerdir. Çıtaş, Güler ve Sözbilir (2012) yaptıkları çalışmada Türkiye'de Matematik Eğitimi üzerine yayımlanan 359 makaleyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, en çok kullanılan araştırma deseninin nicel araştırmalar, en çok üzerinde durulan konunun öğrenme çalışmaları olduğu ve veri analiz yöntemi olarak en çok yüzde ve frekans değerlerinin hesaplandığı belirlenmiştir. Ulutaş ve Ubuz (2008) yaptıkları çalışmada Türkiye'de Matematik Eğitimi alanında yapılmış 129 makaleyi değerlendirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda, en çok nicel yöntemlerin ve model olarak deneysel çalışmaların olduğu ve konu alanı olarak en fazla sayılar konusunun ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Veri toplama araçları olarak en fazla test ve anket tekniklerinin kullanıldığı tespit edilmiş, örneklem/çalışma grubu seçiminde en fazla öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri ile çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıdaki ilgili araştırmalardan elde edilen sonuçların eğitim alanında yapılacak olan çalışmalara rehber olması, çalışmalara ulaşma noktasında kolaylık sağlaması ve araştırmacılara zaman kazandırması açısından önemli katkı sağladığı ifade edilebilir. Günümüzde tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemi salgını nedeniyle birçok dergide pandemi özel sayısı oluşturularak salgın sürecinde ve sonrasında eğitim ile ilgili akademi dünyasından makaleler yazmaları konusunda çağrıda bulunulmuştur. Bu çalışmaların sonuçları günümüz ve gelecekteki eğitim sistemlerine yön verecektir. Bu bağlamda, bu araştırmadaki temel amaç; 2020 yılı içerisinde Türkiye merkezli dergilerde pandemi ile ilgili eğitim alanında yayımlanan makalelerin yazar sayısı, konu alanları, yararlanılan yöntem ve model, örneklem, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemine göre eğilimlerini bütüncül ve kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktır. Nitekim bu araştırma ile yazılan makalelerin genel eğilimlerinin istatistiksel olarak analiz edilmesinin araştırmacılara ve eğitim alanındaki çalışmalara yön vermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma, 2020 yılında Türkiye merkezli dergilerde pandemi ile ilgili eğitim alanında yayımlanan makaleleri kapsamlı olarak incelemek amacı ile nitel araştırma yöntemlerinden betimsel-içerik analizi ile desenlenmiştir.

Bu desen, belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışma olduğundan (Sözbilir, Kutu ve Yaşar, 2012) ve birbirlerine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek okuyucunun anlayacağı biçime dönüştürmesi (Bauer, 2003; Fraenkel ve Wallen, 2000) nedeniyle araştırmanın modeli olarak seçilmiştir.

Çalışma Evreni

Araştırmanın çalışma evrenini Türkiye merkezli 2020 yılında pandemi ile ilgili eğitim alanına yönelik yayımlanmış makaleler oluşturmaktadır. Çalışma evreninin seçiminde amaçlı örneklemenin bir türü olan ölçüt (kriter) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması durumudur. Ölçütü ya araştırmacı kendisi oluşturulmakta ya da daha önceden hazırlanmış ölçütler listesi kullanılmaktadır (Marshall ve Rossman, 2014). Araştırmanın ölçütlerinden ilk olarak, Google Scholar ve Dergipark veri tabanlarında bulunan ve tam metin olarak erişilebilen eğitim alanındaki Türkçe makale olması; ikincisi, makalelerin 2020 yılında Türkiye merkezli dergilerde yayımlanmış olması ve üçüncüsü de “pandemi”, “Covid-19”, “eğitim” ve “uzaktan eğitim” anahtar kelimelerinden birinin yer alması olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yayımlanmış olan 66 makale incelenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışma evreninde yer alan makaleler, Çiltaş, Güler ve Sözbilir (2012) tarafından geliştirilen “Yayın Sınıflama Formu” ile toplanmıştır. Yayın Sınıflama Formu, eğitim bilimleri alanında yer alan çalışmaların tamamını kapsayacak bir şekilde oluşturulmuştur. Form; makalenin künyesi, disiplin alanı, konusu, yöntemi, örnekleme, araştırmanın veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri şeklinde yedi bölümden oluşmaktadır (Çiltaş, Güler ve Sözbilir, 2012). Bu araştırmada kullanılan form ise, Yayın Sınıflama Formundan uyarlanmış ve 6 bölüm olarak oluşturulmuştur. Bu bölümler; 1. Makalenin yazar bilgisi, 2. Makalenin konusu, 3. Makalede yararlanılan yöntem ve model, 4. Araştırmanın örnekleme, 5. Araştırmanın veri toplama araçları, 6. Araştırmanın veri analiz yöntemleri olarak araştırmacı tarafından sınıflandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmanın verileri analiz edilirken içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlama işlemi, içerik analizi olarak ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). İçerik analizi sonucunda elde edilen veriler; kodlama, sınıflama, tanımlama ve raporlama aşamalarına göre gerçekleştirilmiştir (Glesne, 2012). Bu doğrultuda çalışmanın amacına uygun olacak şekilde form hazırlanmış ve çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için 2 alan uzmanının görüşleri alınarak formun zayıf ve eksik yanları belirlenmiştir. Eğitim alanına uygun bir şekilde yeniden düzenlenerek 6 bölümden oluşturulan “Yayın Sınıflama Formu” ile elde edilen veriler, SPSS paket programı aracılığıyla kodlanarak analiz edilmiştir. Veriler analiz

edilirken her bir kaynak; yazar bilgisi, konu, yöntem, model, örneklem, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri ele alınarak sınıflandırılmıştır. Bulgular, frekans ve yüzde olarak hesaplanıp betimsel olarak yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırma bulguları, betimsel içerik analizi yöntemiyle elde edilmiş ve bu kapsamda 2020 yılında Türkiye merkezli dergilerde pandemi ile ilgili eğitim alanında yayımlanan 66 makale incelenerek içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmiştir. İncelemeye dâhil edilen makalelerin kaç yazarlı olduğuna dair bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Makalelerinin Toplam Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Yazar Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1 yazarlı	22	33,33
2 yazarlı	33	50
3 yazarlı	8	12,12
4 ve daha fazla yazarlı	3	4,55
Toplam	66	100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırma kapsamında yer alan 66 makaleden 33 (%50) tanesinin iki yazarlı; 22 (%33,33) tanesinin tek yazarlı; 8 tanesinin (%12,12) üç yazarlı; 3 (%4,55) tanesinin de dört veya daha fazla yazarlı olduğu görülmektedir. Tabloya göre, en fazla iki yazarlı makalelerin bulunduğu tespit edilmiştir. İncelenen makalelerin konu alanlarına ait bulgular ise Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Makalelerin Konu Alanına İlişkin Bulgular

Konu Alanları	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitim Öğretim Sorunları	51	76,12
Öğretim Materyalleri	5	7,46
Öğretmen Eğitimi	4	5,97
Program Çalışmaları	3	4,48
Özel Eğitim	2	2,99
Aile Katılımı	1	1,49
Öğrenme Modelleri	1	1,49
Değerler Eğitimi	0	0
Toplam	67	100

Tablo 2 incelendiğinde, incelenen 66 makale içerisinde 1 makalenin konusunun iki alana birden hitap etmesi üzerine f (67) olarak alınmıştır. Tabloyu incelediğimizde, 51 makale (%76,12) “Eğitim Öğretim Sorunları”, 5 makale (%7,46) “Öğretim Materyalleri”, 4 makale (%5,97) “Öğretmen Eğitimi”, 3 makale (%4,48) “Program Çalışmaları”, 2 makale (%2,99) “Özel Eğitim”, 1 makale (%1,49) “Aile Katılımı” ve 1 makale (%1,49) “Öğrenme Modelleri” konu alanları içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir. “Değerler Eğitimi” konu alanında ise çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bulgular ışığında “Eğitim Öğretim Sorunları” konu alanına ait 51 makalenin yayımlanmasının sebebi olarak pandemi sürecinde eğitim öğretim alanında problemlerin yaşandığını, bu problemlerin tespiti ve giderilmesi adına birçok çalışmanın yapıldığını söyleyebiliriz. İncelenen makalelerin yöntem ve modellerine ait bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Makalelerin Araştırma Yöntemlerine ve Modellerine İlişkin Bulguları

Yöntem	Model	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Nicel	Deneysel	Tam deneysel	0	0
		Yarı deneysel	0	0
		Zayıf deneysel	0	0
		Tek denekli	0	0
	Ara Toplam		0	0
	Deneysel Olmayan	Tarama	16	22,54
		Betimsel	14	19,72
		Korelasyon	5	7,04
		Karşılaştırmalı	3	4,23
		Ara Toplam		38
Nitel	Etkileşimli	Durum çalışması	17	23,94
		Olgubilim	10	14,08
		Eleştirel çalışmalar	1	1,41
		Örnek olay	1	1,41
		Teori oluşturma	0	0
		Kültür analizi	0	0
	Ara Toplam		29	40,84
	Etkileşimsiz	Tarihsel analiz	0	0
		Kavram analizi	0	0
		Meta analiz	0	0
Derleme		0	0	
Ara Toplam		0	0	
Karma	Karma	Çeşitleme	4	5,63
		Keşfedici	0	0
		Açıklayıcı	0	0
		Ara Toplam		4
Toplam		71	100	

Tablo 3'e göre, makalelerde 38 nicel, 29 nitel ve 4 karma yöntem kullanıldığı görülmektedir. İncelenen makalelerde deneysel olmayan desendeki nicel makalelerin 16'sı (%22,54) tarama desendir. Etkileşimli desende yazılmış nitel makalelerin 17'si (%23,94) ise durum çalışmasıdır. Bulgulara göre, durum çalışmalarının en çok tercih edilen desen olduğu görülmektedir. Karma yöntem ile yazılmış makalelerin ise 4'ünde (%5,63) çeşitleme deseni kullanılmıştır. Nicel yöntemlerden deneysel modeller; nitel yöntemlerden etkileşimsiz modeller; karma yöntemlerden keşfedici ve açıklayıcı modellerde yazılmış makalelere rastlanmamıştır. Bu durumun sebebi olarak, pandemi süreciyle ilgili çalışmalarda bu desenlerin kullanımının uygun olmayışı düşünülmektedir. İncelenen makalelerin örneklem/çalışma gruplarına ait bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Makalelerin Örneklem/Çalışma Gruplarına İlişkin Bulguları

Örneklem/Çalışma Grubu	Frekans (f)	Yüzde (%)
Okulöncesi	0	0
İlköğretim (1-4)	1	1,52
İlköğretim (5-8)	3	4,54
Otaöğretim (9-12)	1	1,52
Lisans	32	48,48
Lisansüstü	0	0
Öğretmen	4	6,06
Yöneticiler	1	1,52
Veliler	1	1,52
Diğer	23	34,84
Toplam	66	100

Tablo 4 incelendiğinde, araştırma kapsamına giren 66 makaleden 32 tanesinin (%48,48) örneklem/çalışma grubunun lisans düzeyindeki katılımcılardan oluştuğu görülmektedir. Bu durumun ülkemizde lisans öğrencilerinin sayıca fazla olması ve çalışmalarda uygulanan teknikler ile bu seviyeden daha fazla verim alınacağı fikrinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Okulöncesi ve lisansüstü düzeylerde ise hiç katılımcının olmadığı tespit edilmiştir. Seçilen çalışma/örneklem grubu, çalışma/örneklem grubu büyüklüğünün belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu çerçevede incelenen makalelerin örneklem/çalışma grubu büyüklüklerine ait bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Makalelerin Örneklem/Çalışma Grubu Büyüklüklerine İlişkin Bulgular

Örneklem/Çalışma Grubu Büyüklüğü	Frekans (f)	Yüzde (%)
1-10	1	1,52
11-30	7	10,61
31-100	20	30,3
101-300	16	24,24
301-1000	10	15,15
1000'den fazla	6	9,09
Kuramsal	6	9,09
Toplam	66	100

Tablo 5'e göre, incelenen 66 makale içerisinde 20 (%30,3) tanesinin örneklem/çalışma grubu büyüklüğünün 31-100 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Bu durumu sırasıyla; 16 (%24,24) makale 101-300, 10 (%15,15) makale 301-1000, 7 (%10,61) makale 11-30, 6 (%9,09) makale kuramsal, 6 (%9,09) makale 1000'den fazla, 1 (%1,52) makale 1-10 aralığında takip etmiştir. Tablo bulgularını genel olarak değerlendirdiğimizde, örneklem/çalışma grubu büyüklüğü seçilirken ulaşılabilecek katılımcı sayısının gözetildiği ve Tablo 3'te de belirtildiği üzere en çok kullanılan yöntem ve tekniklerin uygulanabilmesi için gerekli olan örneklem/çalışma grubu büyüklüğüne ulaşma çabası olduğunu söyleyebiliriz. İncelenen makalelerin veri toplama araçlarına ait bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Makalelerin Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular

Ana Kategori	Alt Kategori	Frekans (f)	Yüzde (%)
Anket	Açık Uçlu	6	8,57
	Likert	10	14,28
	Diğer	14	20
	Ara Toplam	30	42,85
Görüşme	Yapılandırılmış	2	2,86
	Yarı Yapılandırılmış	16	22,86
	Ara Toplam	18	25,72
Dokümanlar		10	14,28
Algı/Tutum/Kişilik/Yetenek Testleri		9	12,86
Alternatif Değerlendirme Araçları		1	1,43
Gözlem		0	0
Başarı Testi		0	0
Diğer		2	2,86
	Ara Toplam	22	31,43
Toplam		70	100

Tablo 6 incelendiğinde, makalelerde kullanılan veri toplama araçları içerisinde en çok tercih edilenlerin 30 frekans ile anketlerden (%42,85) oluştuğu görülmektedir. İkinci sırada ise 18 frekans ile görüşmeler (%25,72) yer almaktadır. Veri toplama araçları olarak gözlem ve başarı testleri ise hiç kullanılmamıştır. Bu durumu, Tablo

3'teki bulguların sonucu olarak görebiliriz. Çünkü araştırma için seçilen yöntem ve modeller kullanılacak veri toplama araçlarının seçimini de etkilemektedir. Yine aynı şekilde seçilen yöntem ve modeller, çalışmaların veri analiz yöntemlerinde de belirleyici olmaktadır. İncelenen makalelerin veri analiz yöntemlerine ait bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Makalelerin Veri Analiz Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Ana Kategori	Alt Kategori	Frekans (f)	Yüzde (%)
Betimsel	Frekans-Yüzde	18	17,82
	Ortalama-Standart Sapma	3	2,97
	Grafik Gösterimi	2	1,98
	Diğer	2	1,98
	Ara Toplam	25	24,75
Kestirimsel	t-testi	11	10,89
	ANOVA-ANCOVA	9	8,91
	Korelasyon	5	4,95
	Faktör Analizi	4	3,96
	Regresyon	1	0,99
	Diğer	7	6,93
	Ara Toplam	37	36,63
Nitel	İçerik Analizi	21	20,79
	Betimsel Analiz	15	14,85
	Diğer	3	2,97
	Ara Toplam	39	38,61
Toplam		101	100

Tablo 7'ye göre, incelenen makalelerin 39'unda nitel, 37'sinde kestirimsel ve 25'inde betimsel analiz tekniklerinden faydalandığı tespit edilmiştir. Nitel analizlerin yapıldığı makalelerin 21'inde (%20,79) içerik analizi, 15'inde (%14,85) betimsel analiz yapılmıştır. Kestirimsel analizlerin yapıldığı makalelerin 11'inde (%10,89) t-testi, 9'unda (%8,91) ANOVA-ANCOVA yapıldığı görülmektedir. Betimsel analizlerin yapıldığı makalelerin ise 18'inde (%17,82) frekans/yüzde değerlerinin hesaplandığı görülmektedir. Tablo geneline baktığımızda, "ortalama/standart sapma, grafik gösterimi, korelasyon, faktör analizi, regresyon" gibi analiz yöntemlerinin kullanımına çok az yer verildiği görülmektedir. Bulgular ışığında bu yöntemlerin kullanımının artırılmasının, eğitim alanındaki araştırmalarda çeşitlilik oluşturması bakımından önemli olduğunu söyleyebiliriz.

TARTIŞMA ve SONUÇ

2020 yılı içerisinde Türkiye merkezli dergilerde pandemi ile ilgili eğitim alanında yayımlanan makalelerin incelendiği bu çalışmada yer alan 66 makalenin; yazar sayısı, konu alanları, yararlanılan yöntem ve model, örneklem, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemine göre eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca literatür taraması sonucu ulaşılan ilgili çalışmaların pandemi sürecini ele almaması durumu, tartışma kısmının karşılaştırmalarını sınırlı kılmıştır.

Türkiye'de pandemi sürecinde eğitim alanında yayımlanan makalelerin daha çok iki yazarlı, daha sonra sırayı tek yazarlı makalelerin aldığı saptanmıştır. Literatür taraması sonucunda bu durumu destekleyen ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Ozan ve Köse (2014) çalışmasında Eğitim Programları ve Öğretim alanında yayımlanmış makaleleri incelemişler ve en çok tek ve iki yazarlı çalışmaların olduğunu tespit ederek çalışmamızla benzer

sonuçlara ulaşmışlardır. En çok iki yazarlı makalelerin olmasının sebebi olarak ortak çalışmaların önemli olduğunu ve paylaşım duygusunun arttığını söylemek mümkündür.

Çalışma bulgularından ulaşılan diğer sonuçlara göre; incelenen makalelerde büyük bir oranla (%76,12) en çok ele alınan konu alanı “eğitim öğretim sorunları” olmuştur. Bu durumun pandemi sürecinde eğitim alanında birtakım problemlerin yaşanmasından kaynaklandığı söylenebilir. Araştırmacıların ciddi bir oranda bu konu alanında çalışmalar yaparak yoğunlaşması, pandemi sürecinin eğitim sistemini olumsuz yönde etkilediğinin bir diğer göstergesi olabilir. Yapılan çalışmalar ile pandemi döneminde eğitim alanında yaşanan aksaklıklarda yoğunlaşılması ve bu aksaklıklardan doğabilecek imkânların ortaya çıkarılması, süreci daha az zararlı atlatma ve benzer süreçlerde nasıl bir yol izleneceği hakkında ön bilgiler edinme adına önemli olabilir. Alanyazında yer alan ilgili çalışmaların sonuçları konu alanları açısından incelendiğinde, Doğan ve Tok (2018), öğrenme yaklaşımları ve okul yönetimi; Çifçi (2017), yaklaşım-strateji-yöntem-teknik ve uygulama; Ozan ve Köse (2014), öğretme; Çıtaş, Güler ve Sözbilir (2012), öğrenme çalışmaları; Ulutaş ve Ubuz (2008) ise sayılar konusunun en çok tercih edilen konu alanları olduğunu tespit ederek bu çalışma ile farklı sonuçlar elde etmişlerdir.

Araştırma kapsamında incelenen makalelerde 38 nicel yöntemin (%53,53) kullanıldığı saptanmıştır. İlgili çalışmalar incelendiğinde, bu çalışma ile benzer sonuçlar bulunmaktadır. Doğan ve Tok (2018), Eğitim Bilimleri alanındaki makaleleri incelemişler ve nicel araştırma yöntemlerinin daha sık kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Çifçi (2017), Coğrafya Eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezleri incelemiş ve araştırmanın sonucunda çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığını saptamıştır. Ozan ve Köse (2014) de Eğitim Programları ve Öğretim alanında yayımlanmış makaleleri incelemiş ve en çok kullanılan yöntemlerin nicel yöntemler olduğunu tespit etmişlerdir. Çıtaş, Güler ve Sözbilir (2012), Ulutaş ve Ubuz (2008) yaptıkları çalışmalarda Türkiye’de Matematik Eğitimi alanında yapılmış makaleleri incelemişler ve çalışmaların çoğunluğunda nicel yöntemlerin kullanıldığını tespit etmişlerdir. Bu araştırmanın bir diğer sonucu ise karma yöntemlerin (%5,63) çok az kullanılması durumudur.

İncelenen nitel makalelerde en çok kullanılan desenin etkileşimli desende yazılmış durum çalışmaları (%23,94) deseni; nicel makaleler de ise en çok kullanılan desenin deneysel olmayan desende yazılmış tarama deseni (%22,54) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, bu iki desenin hemen hemen aynı oranda tercih edildiği görülse de durum çalışmaları en çok kullanılan desen olmuştur. İlgili çalışmalara bakıldığında Doğan ve Tok (2018), Çifçi (2017), Ozan ve Köse (2017) yapmış oldukları çalışmalarda en çok kullanılan desenin betimsel tarama deseni; Ulutaş ve Ubuz (2008) ise en çok kullanılan desenlerin deneysel desenler olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışma ise en çok kullanılan desenin durum çalışmaları olduğunu tespit ederek ilgili çalışmalardan farklı bir sonuca varmıştır. Araştırma kapsamında incelenen makalelerde nicel yöntemlerden deneysel desenler; nitel yöntemlerden etkileşimsiz desenler; karma yöntemlerden keşfedici ve açıklayıcı desenlerde yazılmış makalelere rastlanmamıştır. Bu durumun sebebi olarak, pandemi süreciyle ilgili çalışmalarda bu desenlerin kullanımının uygun olmayışı düşünülmektedir.

Örneklem/çalışma grubu yönünden makaleler incelendiğinde, katılımcıların en çok lisans düzeyinde (%48,48) yer alan öğrencilerden oluştuğu ve örneklem grubu büyüklüğünün ise en çok 31-100 aralığında (%30,3) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En fazla lisans düzeyinin tercih edilme sebebi olarak ülkemizde lisans öğrencilerinin sayıca fazla olması ve çalışmalarda uygulanan teknikler ile bu seviyeden daha fazla verim alınacağı fikrinin sebep olduğu düşünülmektedir. Doğan ve Tok (2018), Ozan ve Köse (2017) yapmış oldukları çalışmalarda en çok tercih edilen örneklem/çalışma grubunun lisans öğrencileri olduğu; Çifçi (2017) ise yapmış olduğu çalışmada en çok tercih edilen örneklem/çalışma grubu büyüklüğünün 31-100 aralığında olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmanın sonuçları, ilgili çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada aynı zamanda okulöncesi ve lisansüstü düzeylerde örneklem/çalışma grubu olmadığı da ulaşılan sonuçlardan biri olmuştur. Güven ve Aslan (2018) da 2012-2016 yılları arasında Türkiye'deki dergilerde yayımlanan Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanındaki makaleleri incelemişler ve çalışma sonucunda en az tercih edilen örneklem/çalışma grubunun okulöncesi düzey olduğuna ulaşmışlardır.

Araştırmanın sonuçlarından bir diğeri ise incelenen makalelerde en sık kullanılan veri toplama araçlarının anketler (%42,85) olmasıdır. İkinci sırada ise 18 frekans ile görüşmeler (%25,72) yer almıştır. Çifçi (2017), Ozan ve Köse (2017), Ulutaş ve Ubuz (2008) yapmış oldukları çalışmalarda en sık tercih edilen veri toplama araçlarının anket ve ölçek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. İlgili çalışmalar ile bu araştırmanın sonuçları arasında veri toplama aracı olarak anketlerin kullanımı ortak sonuç olmuştur. Araştırmada hiç kullanılmayan veri toplama araçları ise gözlem ve başarı testleridir. Çünkü araştırmada en çok tercih edilen yöntemler, nicel yöntemler olduğu için veri toplama araçlarının seçimini de etkilemiştir.

Verilerin analizinde kullanılan tekniklere baktığımızda makalelerin 39'unda nitel, 37'sinde kestirimsel ve 25'inde betimsel analiz tekniklerinden faydalandığı sonucuna ulaşılmıştır. En çok kullanılan veri analiz yöntemi içerik analizi (%20,79) olmuştur. İkinci sırada ise frekans/yüzde (%17,82) hesaplamaları yer almıştır. Aynı zamanda, incelenen makalelerde "ortalama/standart sapma, grafik gösterimi, korelasyon, faktör analizi, regresyon" gibi analiz yöntemlerinin kullanımına ise çok az yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü araştırmada en çok tercih edilen yöntemler, nicel yöntemler olduğu için verilerin analiz yöntemlerinin seçimini de etkilemiştir. Bahsi geçen bu veri analiz yöntemlerinin eğitim alanında daha sık kullanılmasının, bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı ve zenginlik katacağı düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgu ve sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Pandemi sürecinde eğitim alanında yapılacak makalelerin konu çeşitliliğinin artırılması,
- Pandemi sürecinde eğitim alanında yapılacak makalelerde karma çalışmaların sayısının artırılması,
- Pandemi sürecinde eğitim alanında yapılacak makalelerde örneklem/çalışma grubu seçiminde okulöncesi ve lisansüstü düzeylere de yer verilmesi,
- Pandemi sürecinde eğitim alanında yapılacak makalelerin veri toplama araçlarında ve veri analizi tekniklerinde çeşitliliğin artırılması önerilmektedir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir.

Not: *Bu çalışma, 24 - 26 Aralık 2020 tarihinde Karabük'te gerçekleştirilen 4. Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: "1. yazar %50 oranında, 2. yazar %50 oranında katkı sağlamıştır."

KAYNAKÇA

- Akpınar, Y. (2003). Öğretmenlerin yeni bilgi teknolojileri kullanımında yükseköğretimin etkisi: İstanbul okulları örneği. *The Turkish Online Journal of Education Technology-TOJET*, 2(2), 79- 96. <http://tojet.net/articles/v2i2/2211.pdf>
- Bauer, M. W. (2003). Classical content analysis: A review. M. W. Bauer & G. Gaskell (Eds.), *Qualitative researching with text, image and sound* (pp.131-151). Sage Pub.
- Buheji, M., & Ahmed, D. (2020). Foresight of Coronavirus (COVID-19) Opportunities for a Better World, (March). *American Journal of Economics*, 10(2), 97-108. <https://doi.org/10.5923/j.economics.20201002.05>
- Chang, Y. H., Chang, C. Y., & Tseng, Y. H. (2010). Trends of Science Education Research: An Automatic Content Analysis. *Journal of Science Education and Technology*, 19(4), 315-331. <https://doi.org/10.1007/s10956-009-9202-2>
- Çifçi, T. (2017). Türkiye'de coğrafya eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin (2006- 2017) eğilimleri. *Tarih ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 864-887. <https://doi.org/10.7596/taksad.v6i4.1060>
- Çiltaş, A., Güler G., & Sözbilir, M. (2012). Mathematics education research in Turkey: A content analysis study. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(1), 565-580. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ978459.pdf>
- Demir, E. (2014). Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), 203-212. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/55935>
- Doğan, H., & Tok, T. N. (2018). Türkiye'de eğitim bilimleri alanında yayınlanan makalelerin incelenmesi: Eğitim ve Bilim Dergisi örneği. *Curr Res Educ*, 4(2), 94-109. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/517316>
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (2020). Coronavirus disease (COVID-19) Pandemic. World health Organization. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. (2000). *How to design and evaluate research in education* (4th ed.). McGraw-Hill.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş* (Çev. A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu). Anı Yayıncılık.
- Güven, M., & Aslan, A. M. (2018). Psikolojik danışma ve rehberlik alanında Türkiye'deki bilimsel dergilerde yayınlanan makaleler üzerine bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 593-604. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185537232>

- Küçükoğlu, A., & Ozan, C. (2013). Sınıf öğretmenliği alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-47. http://www.ijoess.com/Makaleler/1395090723_27-47%20ceyhun%20ozan.pdf
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing Qualitative Research*. Sage.
- Ozan, C., & Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136. <https://doi.org/10.19126/suje.76547>
- Özdoğan, A. Ç. ve Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi* 49(1), 13-43. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.788118>
- Sağlık Bakanlığı. (2020). *Covid-19 (Sars-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi*. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66301/covid-19-rehberi.html>
- Sözbilir, M., Kutu, H., & Yaşar, M. D. (2012). Science education research in Turkey: A content analysis of selected features of papers published. J. Dillon & D. Jorde (Eds). *The World of Science Education: Handbook of Research in Europe* (s. 341- 374). Sense Publishers.
- Turan, S. (2020). Covid-19 sürecinde okul müdürlerinin teknolojik liderliği. *Milli Eğitim Dergisi* 49(1), 175-199. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.788133>
- Ulutaş, F., & Ubuz, B. (2008). Matematik eğitiminde araştırmalar ve eğilimler: 2000 ile 2006 yılları arası. *İlköğretim Online*, 7(3), 614-626. <http://ilkogretim-online.org/?mno=121684>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2020). *Yüksek öğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>